

**Procedură
împotriva
lui Josef Corsten**

(cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare,
formulată de Amtsgericht Heinsberg)

„Libertatea de a presta servicii – Directiva 64/427/CEE –
Servicii artisanale de construcții – Reglementare națională
care impune înscrierea întreprinderilor artisanale străine
în Registrul de Meserii – Proportionalitate”

HOTĂRÂREA CURȚII
3 octombrie 2000*

Cauza C-58/98

În cauza C-58/98,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), de către Amtsgericht Heinsberg (Germania), pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe, împotriva

lui Josef Corsten,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 59 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 49 CE), a articolelor 60, 65 și 66 din Tratatul CE (devenite articolele 50 CE, 54 CE și 55 CE) și a Directivei 64/427/CEE a Consiliului din 7 iulie 1964 privind normele de aplicare a măsurilor tranzitorii în domeniul activităților independente de prelucrare care intră sub incidența claselor 23-40 ISIC (industrie și artizanat) (JO 1964, 117, p. 1863),

CURTEA,

compusă din domnii G. C. Rodríguez Iglesias, președinte, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (raportor), L. Sevón și R. Schintgen, președinți de cameră, P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, H. Ragnemalm și M. Wathelet, judecători,

avocat general: domnul G. Cosmas,
grefier: domnul H. A. Rühl, administrator principal,

după examinarea observațiilor scrise prezentate:

– pentru Kreis Heinsberg, de către domnul J. Nießen, Kreisrechtsrat, în calitate de agent,

– pentru guvernul german, de către domnii E. Röder, Ministerialrat în Ministerul Federal al Economiei și de către C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor în același minister, în calitate de agenți,

---

* Limba de procedură: germana.

– pentru guvernul austriac, de către doamna C. Stix-Hackl, Gesandte în Ministerul Federal al Afacerilor Externe, în calitate de agent,

– pentru Comisia Comunităților Europene, de către domnii B. Mongin și M. Niejahr, membri ai Serviciului juridic, în calitate de agenți,

având în vedere raportul de ședință,

după ascultarea observațiilor orale ale Kreis Heinsberg și ale Comisiei, prezentate în ședința din 5 octombrie 1999,

după ascultarea concluziilor avocatului general, în ședința din 30 noiembrie 1999,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin Ordonanța din 13 februarie 1998, primită la Curte la 27 februarie 1998 și completată la 22 iunie 1998, Amtsgericht Heinsberg a adresat, în temeiul articolului 177 din Tratatul CE (devenit articolul 234 CE), o întrebare preliminară privind interpretarea articolului 59 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 49 CE), a articolelor 60, 65 și 66 din Tratatul CE (devenite articolele 50 CE, 54 CE și 55 CE) și a Directivei 64/427/CEE a Consiliului din 7 iulie 1964 privind normele de aplicare a măsurilor tranzitorii în domeniul activităților independente de prelucrare care intră sub incidența claselor 23-40 ISIC (industrie și artizanat) (JO 1964, 117, p. 1863),

2 Această întrebare a fost adresată în cadrul unor proceduri inițiate în fața instanței respective împotriva domnului Corsten, acuzat că a încălcat legislația germană privind combaterea muncii la negru.

Dreptul comunitar

3 Articolul 59 primul paragraf din tratat dispune:

„În cadrul dispozițiilor enunțate în continuare, restricțiile privind libertatea de a presta servicii în cadrul Comunității sunt eliminate progresiv în cursul perioadei de tranziție, în ceea ce privește resortisanții statelor membre stabiliți în alt stat al Comunității decât cel al beneficiarului prestării de servicii. ”

4 Articolul 66 din tratat dispune că articolul 55 din Tratatul CE (devenit articolul 45 CE), articolele 56 și 57 din Tratatul CE (devenite, după modificare, articolele 46 CE și 47 CE), precum și articolul 58 (devenit articolul 48 CE), care figurează în a treia parte a tratatului, titlul III capitolul 2, intitulat „Dreptul de stabilire”, sunt aplicabile libertății de a presta servicii.

5 În temeiul articolului 56 alineatul (1) din tratat:

„Dispozițiile din prezentul capitol și măsurile adoptate în temeiul acestora nu aduc atingere aplicabilității actelor cu putere de lege și actelor administrative care prevăd un regim special pentru resortisanții străini și sunt justificate prin motive de ordine publică, siguranță publică și sănătate publică. ”

6 La 18 decembrie 1961, Consiliul a adoptat, în temeiul articolului 54 alineatul (1) și al articolului 63 alineatul (1) din Tratatul CE [devenite, după modificare, articolul 44 alineatul (1) CE și articolul 52 alineatul (1) CE], două programe generale pentru eliminarea restricțiilor în calea libertății de stabilire și a libertății de a presta servicii (JO 1962, 2, p. 36 și respectiv p. 32). Pentru a facilita realizarea acestor programe, Consiliul a adoptat, la 7 iulie 1964, în special Directiva 64/427.

7 Această directivă prevede, în esență, un sistem de recunoaștere reciprocă a experienței profesionale acumulate în țara de origine și se aplică atât stabilirii, cât și prestării de servicii în alt stat membru.

8 În temeiul articolului 3 din Directiva 64/427:

„Atunci când, într-un stat membru, accesul la una din activitățile menționate la articolul 1 alineatul (2) [activități independente de prelucrare care intră sub incidența claselor 23-40 ISIC (Industrie sau artizanat)], sau exercitarea acesteia este subordonată deținerii anumitor cunoștințe și aptitudini generale, comerciale sau profesionale, acest stat membru recunoaște drept probă suficientă a acestor cunoștințe și aptitudini exercitarea efectivă într-un alt stat membru a activității în cauză:

a) fie timp de șase ani consecutivi, cu titlu independent sau în calitate de responsabil cu gestionarea unei întreprinderi;

b) fie timp de trei ani consecutivi cu titlu independent sau în calitate de responsabil cu gestionarea unei întreprinderi, în cazul în care beneficiarul poate dovedi că a primit, pentru profesia în cauză, o formare prealabilă de cel puțin trei ani, atestată printr-un certificat recunoscut de stat sau considerat pe deplin valabil de către un organism profesional competent;

c) fie timp de trei ani consecutivi, cu titlu independent, în cazul în care beneficiarul poate dovedi că a exercitat profesia în cauză în calitate de angajat, timp de cel puțin cinci ani;

d) fie timp de cinci ani consecutivi în funcții de conducere, dintre care minim trei ani în funcții tehnice care implică răspunderea pentru cel puțin un sector al întreprinderii, în cazul în care beneficiarul poate dovedi că a primit, pentru profesia în cauză, o formare prealabilă de cel puțin trei ani, atestată printr-un certificat recunoscut de stat sau considerat pe deplin valabil de către un organism profesional competent.

În cazurile prevăzute la literele (a) și (c) de mai sus, această activitate trebuie să nu fi încetat cu mai mult de zece ani înainte de data depunerii cererii prevăzute la articolul 4 alineatul (3)”.

Articolul 4 din Directiva 64/427 dispune:

„În scopul aplicării articolului 3:

1. Statele membre, în care accesul la una dintre profesiile menționate la articolul 1 alineatul (2) sau exercitarea acesteia este subordonat deținerii anumitor cunoștințe și aptitudini generale, comerciale sau profesionale, informează, cu ajutorul Comisiei, celelalte state membre cu privire la caracteristicile esențiale ale profesiei (descrierea activității acestor profesii).

2. Autoritatea competentă, desemnată în acest scop de către țara de origine, certifică activitățile profesionale care au fost exercitate efectiv de către beneficiar, precum și durata acestora. Certificatele sunt întocmite în funcție de monografia profesională comunicată de statul membru în care beneficiarul dorește să își exercite profesia cu titlu permanent sau temporar.

3. Statul membru gazdă acordă autorizația de exercitare a activității în cauză la cererea persoanei interesate, cu condiția ca activitatea certificată să corespundă cu punctele esențiale din monografia profesională comunicată în temeiul alineatului (1) și să fie îndeplinite celelalte condiții prevăzute eventual de reglementările statului respectiv. ”

9 Este necesar să se adauge faptul că Directiva 64/427, în vigoare la momentul faptelor din acțiunea principală, a fost abrogată de Directiva 1999/42/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 iunie 1999 de stabilire a unui mecanism de recunoaștere a calificărilor pentru activitățile profesionale reglementate de directivele privind măsuri de liberalizare și tranzitorii și de completare a sistemului general de recunoaștere a diplomelor (JO L 201, p. 77).

Dreptul național

10 În Germania, activitățile artizanale sunt reglementate de Handwerksordnung (lege privind artizanatul), a cărei versiune în vigoare la data faptelor din acțiunea principală este cea din 20 decembrie 1993 (BGBl. 1993 I, p. 2256). În conformitate cu articolul 1 alineatul (1) prima teză din Handwerksordnung, numai persoanele fizice și juridice, precum și societățile de persoane înscrise în Registrul de Meserii („Handwerksrolle”) sunt autorizate să exercite o activitate artizanală independentă. Această înscriere corespunde acordării unei autorizații profesionale de exercitare a activității în cauză.

11 În conformitate cu articolul 7 alineatul (1) prima teză din Handwerksordnung, „este înscrisă în Registrul de Meserii orice persoană care a luat examenul de calificare pentru meseria pe care dorește să o exercite sau pentru o meserie similară... ”.

12 Articolul 8 alineatul (1) prima teză din Handwerksordnung prevede că se acordă în mod excepțional o autorizație de înscriere în Registrul de Meserii în cazul în care solicitantul aduce dovada cunoștințelor și a abilității sale de a exercita în mod independent meseria pe care dorește să o practice”.

13 Articolul 9 din Handwerksordnung abilitază Ministerul Federal al Economiei să adopte condițiile necesare pentru ca resortisanții celorlalte state membre să poată beneficia de o astfel de autorizație excepțională de înscriere în Registrul de Meserii în afara cazurilor vizate la articolul 8 alineatul (1) din Handwerksordnung. În temeiul acestei dispoziții, Ministerul Federal al Economiei a adoptat, la 4 august 1966, un regulament referitor la condițiile de înscriere a resortisanților altor state membre în Registrul de Meserii (BGBl. 1966 I, p. 469, denumit în continuare „Verordnung”). Verordnung a transpus în dreptul german dispozițiile articolului 3 și ale articolului 4 alineatele (2) și (3) din Directiva 64/427.

14 În conformitate cu articolul 1 din Verordnung, în versiunea sa modificată din 20 decembrie 1993 (BGBl. 1993 I, p. 2256):

„Autorizația excepțională de înscriere în Registrul de Meserii, privind o meserie din anexa A la Handwerksordnung, cu excepția meseriilor menționate la punctele 17, 89-91 și 93-95, cu excepția cazurilor prevăzute la articolul 8 alineatul (1) din Handwerksordnung, trebuie să fie

acordată unui resortisant al statelor membre ale Comunității Economice Europene sau al altui stat care este parte la Acordul privind Spațiul Economic European, în cazul în care

1. solicitantul a exercitat activitatea în cauză în alt stat membru în următoarele condiții:

a) fie timp de cel puțin șase ani consecutivi, cu titlu independent sau în calitate de responsabil cu gestionarea unei întreprinderi;

b) fie timp de cel puțin trei ani consecutivi, cu titlu independent sau în calitate de responsabil cu gestionarea unei întreprinderi, după ce a urmat o formare de cel puțin trei ani în profesia în cauză;

c) fie timp de cel puțin trei ani consecutivi cu titlu independent sau cel puțin cinci ani în calitate de angajat;

d) fie timp de cel puțin cinci ani consecutivi în funcții de conducere, dintre care cel puțin trei ani în funcții tehnice care implică răspunderea pentru cel puțin un sector al întreprinderii, după ce a urmat o formare de cel puțin trei ani în profesia respectivă, și în cazul în care

2. activitatea exercitată corespunde caracteristicilor esențiale ale monografiei profesionale pentru care este solicitată derogarea.”

15 Conform ordonanței de trimitere, procedura de autorizare a exercitării activităților artisanale și de înscriere în Registrul de Meserii se desfășoară după cum urmează: organismul competent al statului membru de origine al contractantului îi furnizează acestuia din urmă un certificat referitor la durata activității sale profesionale și la calificările obținute. Contractantul este obligat să meargă personal la Camera de Meserii competentă pentru a prezenta certificatul, tradus în germană dacă este cazul. Camera verifică dacă sunt îndeplinite condițiile menționate în Verordnung și trimite certificatul, însoțit de o cerere de autorizare a înscrierii excepționale, completată de contractant, la Regierungspräsident (autoritatea administrativă competentă). Pentru autorizarea în cauză este necesar să se plătească o taxă cuprinsă între 300 și 500 DEM. Odată emisă de către Regierungspräsident, autorizația de înscriere excepțională este trimisă la adresa privată a contractantului. Având această autorizație de înscriere excepțională și după ce a prezentat un extras recent de la Registrul Comerțului și a achitat o a doua taxă, contractantul poate solicita, de asemenea, înscrierea sa în Registrul de Meserii de pe lângă Camera de Meserii competentă. Apoi, contractantului străin i se trimite un permis de artizan la adresa profesională. Din momentul în care primește acest permis, contractantul străin este autorizat să exercite activități artisanale cu titlu independent în Germania.

Acțiunea principală și întrebarea preliminară

16 Domnul Corsten, arhitect independent, a încredințat unei întreprinderi stabilite în Țările de Jos lucrări de dalare în cadrul unui proiect de construcții din Germania. Întreprinderea însărcinată cu aceste lucrări efectua, de asemenea, lucrări în Țările de Jos, dar nu era înscrisă în Registrul de Meserii în Germania. Prețul pe metru pătrat, cerut de întreprinderea în cauză pentru lucrările de dalare, era mult mai mic decât cel pe care l-ar fi solicitat întreprinderile artisanale germane pentru aceleași lucrări.

17 Prin Decizia din 2 ianuarie 1996, serviciul german competent pentru inspecția muncii l-a sancționat pe domnul Corsten cu o amendă administrativă de 2 000 DEM pentru încălcarea legislației germane referitoare la combaterea muncii la negru. În conformitate cu legislația respectivă, este pasibilă de amendă administrativă orice persoană care încredințează unei

întreprinderi care nu este înscrisă în Registrul de Meserii, executarea unor lucrări de artizanat independente. Se știe că în Germania lucrările de dalare intră sub incidența acestei categorii de lucrări.

18 Domnul Corsten a contestat această decizie în fața Amtsgericht Heinsberg.

19 Având îndoieli cu privire la compatibilitatea reglementării germane, în special în ceea ce privește cerința de înscriere în Registrul de Meserii, cu dreptul comunitar referitor la libertatea de a presta servicii, Amtsgericht Heinsberg a hotărât să suspende judecata și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară.

„faptul că o întreprindere olandeză, care în Țările de Jos îndeplinește condițiile pentru exercitarea unei activități profesionale, trebuie să îndeplinească alte condiții – fie și pur formale – pentru exercitarea activității respective în Germania, este compatibil cu dreptul comunitar privind libera circulație a serviciilor?”

Cu privire la întrebarea preliminară

20 Este necesar să se precizeze, cu titlu introductiv, că întrebarea adresată de instanța de trimitere nu privește direct situația domnului Corsten, ci situația întreprinderii olandeze căreia acesta îi încredințase efectuarea lucrărilor artizanale în Germania. Într-adevăr, din dosar reiese că dacă această întreprindere nu ar fi fost obligată să se înscrie în Registrul de Meserii din Germania și astfel ar fi fost liberă să realizeze lucrările convenite fără să îndeplinească o astfel de formalitate, domnul Corsten nu ar fi fost acuzat de încălcarea legislației referitoare la combaterea muncii la negru.

21 În aceste condiții, este necesar să se interpreteze că prin întrebarea adresată se dorește să se stabilească, în esență, dacă dreptul comunitar privind libertatea de a presta servicii se opune reglementării unui stat membru, care subordonează realizarea, pe teritoriul său, a unor activități artizanale de către prestatori de servicii stabiliți în alte state membre, condiției ca acești prestatori să fie înscriși în Registrul de Meserii din statul membru în cauză.

22 Kreis Heinsberg contestă exactitudinea descrierii instanței de trimitere privind procedura de autorizare a exercitării activităților artizanale și de înscriere în Registrul de Meserii. Conform acestuia, contractantul trebuie, în primul rând, să adreseze o cerere de obținere a unei autorizații excepționale de înscriere în Registrul de Meserii autorității care emite această autorizație, și anume, în acțiunea principală, guvernul districtului competent. Acesta audiază Camera de Meserii competentă înainte de a lua o decizie. După ce a fost emisă autorizația excepțională, contractantul o prezintă camerei de meserii în cauză, care va proceda la înscrierea acestuia în Registrul de Meserii.

23 Conform Kreis Heinsberg, întreaga procedură se desfășoară, în mod normal, într-un interval cuprins între patru și șase săptămâni, prin urmare într-un termen perfect rezonabil. Kreis Heinsberg susține, în plus, că, contrar constatărilor instanței de trimitere, contractantul nu este obligat să prezinte un extras recent de la Registrul Comerțului și nici să achite o a doua taxă, la înscrierea în Registrul de Meserii.

24 Este necesar să se amintească, în primul rând, că nu este de competența Curții nici să hotărască dacă interpretarea instanței de trimitere în privința dispozițiilor dreptului național este corectă și nici să se pronunțe, în cadrul unei acțiuni pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare, cu privire la conformitatea acestor dispoziții cu dreptul comunitar. Numai Curtea are sarcina de a interpreta dispozițiile dreptului comunitar pentru a-i oferi instanței de

trimitere toate elementele utile care țin de dreptul comunitar cu scopul de a-i permite acesteia să soluționeze cauza pendinte în fața acesteia.

25 În această privință, ceea ce contează și ceea ce într-adevăr este de necontestat, este faptul că procedura de autorizare a exercitării activităților artisanale și de înscriere în Registrul de Meserii se desfășoară în mai multe etape. Întreprinderea care solicită înscrierea în Registrul de Meserii trebuie să se adreseze nu numai camerei de meserii competente, ci și autorității administrative competente. Astfel, „autorizația excepțională” emisă de către autoritatea administrativă întreprinderii nu îi conferă acesteia din urmă dreptul de a exercita o anume activitate artizanală, ci presupune doar autorizarea acesteia de a obține în mod excepțional înscrierea în Registrul de Meserii de pe lângă Camera de Meserii competentă.

26 Într-adevăr, persoanele care solicită înscrierea în Registrul de Meserii trebuie, în mod normal, să fi luat examenul prevăzut de dreptul național („Meisterprüfung”). Dreptul german renunță la această cerință doar cu titlu excepțional pentru a permite înscrierea altor categorii de persoane, inclusiv resortisanții altor state membre, în scopul de a se conforma dreptului comunitar.

27 Examinarea, care permite să se stabilească dacă sunt îndeplinite condițiile menționate în Verordnung, este efectuată înainte de emiterea autorizației excepționale de înscriere în registru.

28 Guvernul german susține că înscrierea obligatorie în Registrul de Meserii, care rezultă din Handwerksordnung și care are drept consecință afilierea obligatorie la camerele de meserii ale întreprinderilor în cauză, nu contravine legislației secundare comunitare. Conform acestuia, Directiva 64/427 nu privește decât recunoașterea activităților în cadrul examinării condițiilor fundamentale referitoare la exercitarea pentru prima dată a unei activități în alt stat membru și nu reglementează procedura de înscriere în Registrul de Meserii.

29 După ce a amintit condițiile în care autoritățile competente ale statului membru gazdă emit autorizația de exercitare a activității profesionale în cauză, în conformitate cu articolul 4 din Directiva 64/427, Comisia subliniază că aceasta nu conține nicio dispoziție cu privire la procedura ulterioară acordării autorizației. Aceasta adaugă că alineatul (3) din respectiva dispoziție conferă în mod expres statului gazdă dreptul de a impune condiții suplimentare pentru acordarea autorizației. Cu toate acestea, Comisia susține că acest stat nu are deplină libertate în materie, ci este obligat să stabilească procedura de acordare a autorizației astfel încât Directiva 64/427 să nu își piardă efectul util.

30 În această privință, este necesar să se amintească faptul că Directiva 64/427 avea ca obiect facilitarea realizării libertății de stabilire și a libertății de a presta servicii, într-o gamă largă de activități profesionale referitoare la industrie și artizanat, în așteptarea armonizării condițiilor de acces la activitățile în cauză în diferitele state membre, care este o condiție prealabilă indispensabilă unei liberalizări complete în acest domeniu (Hotărârea din 29 octombrie 1998, De Castro Freitas și Escallier, C-193/97 și C-194/97, Rec. p. I-6747, punctul 19).

31 Deși este adevărat că, în absența unei astfel de armonizări în ceea ce privește activitățile în cauză în acțiunea principală, statele membre își păstrează, în principiu, competența de a stabili condițiile de acces la activitățile respective, este la fel de adevărat faptul că acestea trebuie să își exercite competențele în domeniul în cauză respectând atât libertățile fundamentale garantate de articolul 52 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 43 CE) și articolul 59 din tratat, precum și efectul util al dispozițiilor unei directive care stabilește măsuri tranzitorii (Hotărârea De Castro Freitas și Escallier, citată anterior, punctul 23). Acest

lucru este valabil nu doar pentru condițiile materiale de acces la activitățile respective, ci și pentru cerințele de ordin procedural, prevăzute de dreptul național.

32 Având în vedere natura activităților în cauză în acțiunea principală, este necesar, prin urmare, să se analizeze dacă înscrierea în Registrul de Meserii și procedura administrativă aferentă acestora sunt compatibile cu principiul libertății de a presta servicii și nu compromit efectul util al Directivei 64/427 și în special al articolului 4.

33 Conform unei jurisprudențe constante, articolul 59 din tratat nu impune doar eliminarea oricărei discriminări împotriva unui prestator de servicii stabilit în alt stat membru, pe baza naționalității sale, ci și eliminarea oricărei restricții, chiar și în cazul în care aceasta se aplică, fără distincție, prestatorilor naționali și celor din alte state membre, atunci când aceasta este de natură să interzică, să împiedice sau să facă mai puțin atractive activitățile prestatorului stabilit în alt stat membru, în care acesta furnizează legal servicii similare (a se vedea hotărârile din 25 iulie 1991, Säger, C-76/90, Rec. p. I-4221, punctul 12; din 9 august 1994, Vander Elst, C-43/93, Rec. p. I-3803, punctul 14; din 28 martie 1996, Guiot, C-272/94, Rec. p. I-1905, punctul 10; din 12 decembrie 1996, Reisebüro Broede, C-3/95, Rec. p. I-6511, punctul 25, din 9 iulie 1997, Parodi, C-222/95, Rec. p. I-3899, punctul 18, și din 23 noiembrie 1999, Arblade și alții, C-369/96 și C-376/96, Rec. p. I-8453, punctul 33).

34 În această privință, obligația, impusă unei întreprinderi stabilite într-un stat membru, care dorește, în calitate de prestator de servicii, să exercite o activitate artizanală în alt stat membru, să se înscrie în Registrul de Meserii din acest ultim stat, constituie o restricție în sensul articolului 59 din tratat.

35 Or, conform unei jurisprudențe constante, chiar dacă nu există o armonizare în materie, o astfel de restricție privind principiul fundamental al libertății de a presta servicii nu poate fi justificată decât prin reglementări întemeiate pe motive imperioase de interes general și care se aplică oricărei persoane sau întreprinderi care exercită o activitate pe teritoriul statului membru gazdă, în măsura în care acest interes nu este salvagardat de normele la care este supus prestatorul în statul membru în care este stabilit (a se vedea, în special, hotărârile din 17 decembrie 1981, Webb, 279/80, Rec. p. 3305, punctul 17; din 26 februarie 1991, Comisia/Italia, C-180/89, Rec. p. I-709, punctul 17; Comisia/Grecia, C-198/89, Rec. p. I-727, punctul 18; Säger, citată anterior, punctul 15; Vander Elst, citată anterior, punctul 16; Guiot, citată anterior, punctul 11, și Arblade și alții, citată anterior, punctul 34).

36 Guvernul german subliniază că întregul sistem de calificare a artizanilor, care are la bază cerința unei diplome de calificare și afilierea obligatorie la Camera de Meserii, este destinat în special menținerii nivelului de prestare a serviciilor și a capacităților profesionale din sectorul artizanatului. Aceste interese ar constitui motive imperioase de interes general și nu ar fi salvagardate de dispozițiile statului membru în care este stabilit prestatorul de servicii.

37 Kreis Heinsberg susține că Registrul de Meserii îndeplinește funcția unui registru public care conține informații privind artizanii care își exercită activitățile cu titlu independent în circumscripția Camerei de Meserii în cauză. Astfel, Registrul de Meserii ar avea ca scop să permită autorităților și publicului să știe care sunt întreprinderile care au primit autorizație în vederea exercitării unor activități artizanale, cu titlu independent, în circumscripția Camerei de Meserii în cauză și, în consecință, să încredințeze serviciile artizanale unor prestatori de servicii care sunt în măsură să furnizeze servicii de calitate.

38 În această privință, este necesar să se recunoască, astfel cum a subliniat Comisia, că obiectivul de a garanta calitatea lucrărilor de artizanat executate și de a proteja destinarii

acestor lucrări constituie un motiv imperios de interes general, care poate să justifice o restricție în calea libertății de a presta servicii.

39 Cu toate acestea, în conformitate cu principiul proporționalității, aplicarea reglementărilor naționale ale unui stat membru prestatorilor stabiliți în alte state membre trebuie să fie adecvată pentru a garanta îndeplinirea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru îndeplinirea acestuia (a se vedea, în special, hotărârile citate anterior Säger, punctul 15, și Arblade și alții, punctul 35).

40 Or, o reglementare, precum reglementarea națională în cauză în acțiunea principală, chiar dacă se aplică indiferent de naționalitatea prestatorilor de servicii și pare adecvată pentru a asigura realizarea unor obiective care vizează să mențină calitatea serviciilor furnizate, depășește ceea ce este necesar pentru atingerea unor astfel de obiective.

41 Analiza, care precede acordarea autorizației excepționale de înscriere în Registrul de Meserii, poate avea doar un caracter formal în esență, deoarece trebuie să se limiteze la verificarea dacă sunt îndeplinite condițiile enunțate la articolul 3 din Directiva 64/427. Într-adevăr, din articolul 4 din această directivă rezultă că, în contextul analizei în cauză, autoritățile statului membru gazdă sunt, în principiu, legate de constatări privind atât activitățile profesionale care au fost exercitate efectiv de prestatorul de servicii în cauză, cât și privind durata acestora, constatări incluse în certificatul emis de statul membru de origine al prestatorului. În stadiul de înscriere în Registrul de Meserii, nu se procedează la nicio analiză suplimentară.

42 În măsura în care motivele pentru cerința de înscriere în Registrul de Meserii ar fi de ordin pur administrativ, este necesar să se amintească faptul că astfel de considerente nu ar putea justifica o derogare, de către un stat membru, de la normele dreptului comunitar, cu atât mai mult în cazul în care derogarea în cauză exclude sau restricționează exercitarea uneia din libertățile fundamentale ale dreptului comunitar (a se vedea, în special, hotărârile din 26 ianuarie 1999, Terhoeve, C-18/95, Rec. p. I-345, punctul 45, și Arblade și alții, citată anterior, punctul 37).

43 Astfel cum subliniază guvernul austriac în mod întemeiat, un stat membru nu poate supune realizarea prestării de servicii de pe teritoriul său respectării tuturor condițiilor necesare pentru stabilire; în caz contrar, dispozițiile destinate tocmai să asigure libertatea de a presta servicii ar deveni inutile (a se vedea Hotărârea Säger, citată anterior, punctul 13).

44 În acțiunea principală, dreptul național al statului membru gazdă nu face distincția, în ceea ce privește întreprinderile din alte state membre care vor să furnizeze servicii artisanale în primul stat, între cele care sunt stabilite numai în statul membru de origine și cele care sunt stabilite, în sensul articolului 52 din tratat, și în statul membru gazdă. Aceste două categorii de întreprinderi sunt supuse, în același mod, obligației de a fi înscrise în Registrul de Meserii pentru a putea efectua lucrări artisanale în statul membru gazdă.

45 Chiar dacă cerința de înscriere în Registrul de Meserii, care are drept consecință afilierea obligatorie la Camerele de Meserii ale întreprinderilor în cauză și, prin urmare, plățirea unor contribuții aferente acestora, ar putea să fie justificată în cazul stabilirii în statul membru gazdă, ceea ce nu este valabil în cazul din acțiunea principală, acest lucru nu se aplică în mod necesar întreprinderilor care intenționează să furnizeze servicii în statul membru gazdă doar cu titlu ocazional, sau chiar o singură dată.

46 Aceste întreprinderi pot fi descurajate să își continue proiectele dacă, datorită cerinței de înscriere obligatorie a acestora în Registrul de Meserii, procedura de autorizare durează mai mult timp și este mai costisitoare, astfel încât profitul estimat, cel puțin pentru proiectele mici, nu este important din punct de vedere economic. Astfel, pentru aceste întreprinderi, libertatea de a presta servicii, principiu fundamental al tratatului, precum și Directiva 64/427, riscă să își piardă efectul util.

47 În consecință, procedura de autorizare instituită de statul membru gazdă nu ar trebui nici să întârzie, nici să complice exercitarea dreptului unui persoane stabilite în alt stat membru să furnizeze serviciile sale pe teritoriul primului stat, în cazul în care a fost efectuată analiza condițiilor de acces la activitățile în cauză și s-a stabilit că aceste condiții sunt îndeplinite.

48 În plus, eventuala cerință de înscriere în Registrul de Meserii al statului membru gazdă, presupunând că aceasta este justificată, nu ar trebui să presupună cheltuieli administrative suplimentare și nici să genereze plătirea obligatorie a unor contribuții la Camera de Meserii.

49 Având în vedere considerentele anterioare, este necesar să se răspundă la întrebare că articolul 59 din tratat și articolul 4 din Directiva 64/427 se opun unei reglementări a unui stat membru, care subordonează exercitarea, pe teritoriul său, a unor activități artisanale de către prestatori de servicii stabiliți în alte state membre, unei proceduri de autorizare de natură să întârzie sau să complice exercitarea dreptului la libera circulație a serviciilor, în cazul în care a fost efectuată analiza condițiilor de acces la activitățile în cauză și s-a stabilit că aceste condiții sunt îndeplinite. În plus, eventuala cerință de înscriere în Registrul de Meserii al statului membru gazdă, presupunând că aceasta este justificată, nu ar trebui să presupună cheltuieli administrative suplimentare și nici să genereze plătirea obligatorie a unor contribuții la Camera de Meserii.

Cu privire la cheltuielile de judecată

50 Cheltuielile efectuate de către guvernele german și austriac, precum și de către Comisie, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebarea adresată de Amtsgericht Heinsberg, prin Ordonanța din 13 februarie 1998, completată la 22 iunie 1998, hotărăște:

Articolul 59 din Tratatul CE (devenit, după modificare, articolul 49 CE) și articolul 4 din Directiva 64/427 a Consiliului din 7 iulie 1964 privind normele de aplicare a măsurilor tranzitorii în domeniul activităților independente de prelucrare care intră sub incidența claselor 23-40 ISIC (Industrie și artizanat) se opun unei reglementări a unui stat membru, care subordonează exercitarea, pe teritoriul său, a unor activități artisanale de către prestatori de servicii stabiliți în alte state membre, unei proceduri de autorizare de natură să întârzie sau să complice exercitarea dreptului la libera circulație a serviciilor, în cazul în care a fost efectuată analiza condițiilor de acces la activitățile în cauză și s-a stabilit că aceste condiții sunt îndeplinite. În plus, eventuala cerință de înscriere în Registrul de Meserii al statului membru gazdă, presupunând că aceasta este

justificată, nu ar trebui să presupună cheltuieli administrative suplimentare și nici să genereze plătirea obligatorie a unor contribuții la Camera de Meserii.

Rodríguez Iglesias

Moitinho de Almeida

Edward

Sevón

Schintgen

Kapteyn

Gulmann

Ragnemalm

Wathelet

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 3 octombrie 2000.

Grefier
R. Grass

Președinte
G.C. Rodríguez Iglesias